

2023-09-06

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: MSN-2022-00120

M-2023-1721

Förslag till ändrad taxa kontroll inom livsmedels- och foderområdena

Förslag till beslut

Miljö och stadsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta ny taxa för kontroll inom livsmedels- och foderområdena i enlighet med denna tjänsteskrivelse och bilaga 1 till tjänsteskrivelsen, daterad den 6 september 2023, vilket innebär att:

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att timtaxan höjs med 100 kronor per timme till 1 600 kronor från och med den 1 januari 2024. Detta innebär en höjning med 6,7 procent.
2. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar om tillägg i taxan då verksamheter som producerar/importerar material avsedda för kontakt med livsmedel, från och med år 2024, ska registreras hos kontrollmyndigheten.

Sammanfattning

Varje livsmedelsverksamhet betalar en avgift som motsvarar ett visst antal timmar av tillsyn baserat på risken för verksamheten. Det är viktigt att taxan motsvarar kostnaderna för tillsyn. Ligger taxan för lågt riskerar livsmedelsverksamheterna att inte få den tillsyn de har rätt till, eftersom resurserna inte täcker de antal inspektörstimmar som krävs. Den offentliga kontrollen av livsmedel ska vara avgiftsfinansierad och huvudprincipen är att livsmedelskontrollen ska uppnå full kostnadstäckning.

En översyn av den gällande taxan har genomförts. Under normala omständigheter sker indexuppräknning av grundbeloppet, avrundat till närmsta heltal, i linje med tidigare beslut om att taxor ska indexregleras vid behov. För 2024 beräknas Prisindex för kommunal verksamhet – PKV – vara 4,1 %. Den högra inflationen gör att indexhöjningen är högre än normalt. Däremot har självfinansieringsgraden inom livsmedelstillsynen sjunkit från drygt 70 % år 2018 till 63 % år 2021. För att öka självfinansieringsgraden behöver taxan höjas ytterligare, utöver indexuppräknning om 4,1 %. Totalt föreslås taxan därför höjas med 6,7 %, vilket motsvarar en ökning med 100 kr från 1500 kronor till 1600 kronor från och med 2024.

Ärendet

Bakgrund

Den offentliga livsmedelskontrollen ska vara avgiftsfinansierad och huvudprincipen är att den ska uppnå full kostnadstäckning¹. Konstruktionen av taxan gör att mycket få kommuner klarar att uppnå full kostnadstäckning genom enbart avgifter, i stället finansieras en del av kontrollen av beviljade medel.

Livsmedelsverket har beslutat om en ny riskklassningsmodell som kommer att börja gälla från 1 januari 2024. Syftet med den nya riskklassningsmodellen är att det ska bli en mer enhetlig bedömning av kontrollbehovet hos liknande verksamheter, oberoende var i landet de bedrivs. Riskklassningsmodellen är utformad så att mer kontrolltid kommer att läggas på livsmedelskedjans tidigare led, det vill säga grossister, tillverkare, importörer, huvudkontor. Det är i detta tidiga led som konsumentinformationen bestäms. När rätt information såsom märkning utformas i detta led innebär det färre märkningsfel på produkter när de når konsumenterna. I tidigare riskklassningsmodell har kontrollen fokuserat på sista ledet, det vill säga restauranger, butiker, där själva konsumentkontakten sker. Detta innebär att kontrollfrekvensen för vissa branscher kommer att ändras. Tillverkare, importörer, grossister kommer generellt få en tätare kontrollfrekvens till skillnad från förskolor, skolor, restauranger som kommer att få en något lägre kontrollfrekvens.

Intäkter från den planerade kontrollen kommer att minska i och med att kontrollfrekvensen sjunker för merparten av de branscher som det finns flest av i Nacka kommun. Tidigare erfarenhet visar att när det är lång tid mellan kontrollerna upptäcks fler avvikelser jämfört med när det är en tätare kontroll. När en verksamhet får avvikelser, och nästa planerade kontroll kommer att bli långt fram i tiden, innebär det att extra uppföljande kontroller kommer att bli nödvändiga, som verksamheten får betala extra för.

Självfinansieringsgraden är nu på 63% efter förra årets höjning av taxan till nuvarande 1 500 kronor. Då principen är att den offentliga livsmedelskontrollen ska vara avgiftsfinansierad och huvudprincipen är att den ska uppnå full kostnadstäckning behöver taxan höjas ytterligare.

Ny riskklassningsmodell från 2024

För att beräkna den kontrolltid en verksamhet ska få används något som kallas riskklassningsmodellen. Modellen är framtagen av Livsmedelsverket och används av både Livsmedelsverket samt Sveriges alla kommuner. Kontrolltiden räknas ut baserat på

¹ Det framgår av förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel som anger att avgiften ska beräknas enligt den allmänna principen om tillräckliga finansiella resurser i artikel 78 punkt 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

information om verksamhetens hantering av livsmedel. Den nya riskklassningen utgår från uppgifter om verksamheten som huvudsaklig inriktning på verksamheten, aktiviteter som bedrivs i verksamheten, om verksamheten hanterar livsmedel som omfattas av specialregler samt verksamhetens omfattning. Utifrån de uppgifter som verksamheten lämnar beräknas riskklass och kontrollfrekvens. Kontrollfrekvensen anges som det antal kontrolltillfällen som kommer att genomföras hos en verksamhet under fem år.

En verksamhet kan ha möjlighet till sänkt kontrollfrekvens, så kallad reduktion, genom att uppvisa god efterlevnad av livsmedelslagstiftningen, och/eller uppvisande av giltigt certifikat från en tredjepartsstandard.

Det är viktigt att taxan motsvarar kostnaderna för tillsyn. Ligger taxan för lågt riskerar livsmedelsverksamheterna att inte få den tillsyn de har rätt till, eftersom resurserna inte täcker de antal inspektörstimmar som krävs.

Efterhandsdebitering

Livsmedelverket har beslutat att alla kommuner ska ha infört efterhandsdebitering i stället för nuvarande årsavgift senast år 2024. Detta införs bland annat för att undvika en kontrollskuld, det vill säga när kontrollmyndigheten inte lyckas leverera den kontrolltid som företagen betalt för i förskott. För en verksamhet innebär efterhandsdebitering att betalning tas ut efter utförd kontroll, vilket blir mer rättssäkert och det uppstår inte någon kontrollskuld. Sedan några år tillbaka tillämpas efterhandsdebitering för alla nystartade verksamheter under det första verksamhetsåret.

Uppräkning av taxa enligt Prisindex för kommunal verksamhet

Sveriges Kommuner och Regioner rekommenderar Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som underlag vid beräkningar av kostnaders utveckling i fasta löner och priser. Indexet är lämpligt att använda vid beräkning av taxa för livsmedelskontroll, eftersom det väl speglar förändringar i kontrollens kostnader i form av lön och priser för kommunal verksamhet (ärendehantering, ledningsstöd med mera). Flera av kommunerna i Stockholms län använder sig av Prisindex för kommunal verksamhet för att årligen räkna upp taxan.

Uppräkning enligt PKV för år 2024 är 4,1 %. För att öka självfinansieringsgraden ytterligare, behövs en något högre uppräkning vilket innebär att timtaxan höjs från 1 500 kronor till 1 600 kronor.

Förslag till justeringar av taxan

Nya beräkningar har gjorts för att bestämma nivån på timavgiften avseende kontroll inom livsmedelsområdet. En grundlig genomsyn av taxan gjordes 2022, med anledning av att självfinansieringsgraden sjunkit. Det konstaterades då att taxan behöver höjas ytterligare under kommande år för att självfinansieringsgraden ska kunna höjas.

Den nya timavgiften ska tillämpas från och med 1 januari 2024. För att öka kostnadstäckningen från dagens 63 % bör taxan höjas ytterligare utöver PKV. En höjning från 1 500 kronor till 1 600 kronor, vilket är en höjning med 100 kronor per timme, motsvarar 6,7 %. Med hjälp av denna höjning beräknas kostnadstäckningen närma sig 70 %. Det råder dock viss osäkerhet kring vad intäktsnivån blir med anledning av den förändrade riskklassificeringen.

Påverkbara kontrollfrekvenser

Med den nya riskklassningsmodellen upphör den tidigare erfarenhetsklassificeringen där livsmedelsverksamheterna genom erfarenhetsklassificering (A, B, C) hade möjlighet att påverka sin årliga kontrollavgift. Riskklassningsmodellen från 2024 kan ge möjlighet till reduktion av kontrollfrekvens genom god efterlevnad och tredjepartscertifiering.

Jämförelser av taxenivåer

Nuvarande taxa för året 2023 i jämförbara kommuner har en timavgift mellan 1 250 kronor och 1 600 kronor. Stockholm stad 1 600 kronor, Danderyd 1 500 kronor, Solna 1 532 kronor, Södertörn (Tyresö, Nynäshamn, Haninge) 1 490 kronor, Södra Roslagens Miljö och Hälsoskyddsförbund (Täby, Vaxholm, Norrtälje) 1 250 kronor.

Tid som inte kan räknas in i taxan

För tid som gäller remisser, rättsvårdande, obefogade klagomål och service/rådgivning, administrativ handläggning vad gäller beslut om sanktionsavgift kan inte avgift tas ut. Dessa insatser som ökat i omfattning över tid finansieras av beviljade medel. Finansieringens storlek påverkar även verksamhetens självkostnadsgrad.

Tillägg i taxan

Material i kontakt med livsmedel

Från 2024 kommer verksamheter som producerar eller importerar material avsedda för kontakt med livsmedel (till exempel plastpåsar, kartongförpackning, köksredskap) behöva registrera sig hos kontrollmyndigheten, Miljö- och stadsbyggnadsnämnden. För den här typen av bransch kommer det eventuellt att finnas en särskild riskklassningsmodell, som är på remiss hos Livsmedelsverket under 2023.

Ekonomiska konsekvenser

Till följd av den nya riskklassningsmodellen kommer Nacka kommun att få in mindre pengar för livsmedelskontrollen. Vi får in mer pengar per timme men på grund av den nya riskklassningsmodellen kommer antal planerade kontroller för de flesta verksamheterna i Nacka kommun, såsom förskolor, skolor och restauranger att minskas. En konsekvens med den nya riskklassningen är en minskning av intäkterna från 2023 till

2024. Majoriteten av livsmedelsverksamheterna kommer att betala mindre per år. Exempelvis för förskolor och restauranger som tilldelades 7 timmar i årlig kontrolltid, skulle det innebära en årlig kontrollavgift på 11 200 kr. Med den nya riskklassningen kommer de förskolorna och restaurangerna att tilldelas 5 kontroller/5 år som motsvarar 1 kontroll/år. Varje kontroll tar i genomsnitt 4 timmar (inklusive förarbete, efterarbete) vilket ger en kontrollavgift på 6 400 kr. För caféer som tilldelas 3 timmar i årlig kontrolltid, skulle det innebära en årlig kontrollavgift på 4800 kr. Med den nya riskklassningen innebär det 3 kontroller/5 år. Varje kontroll tar i genomsnitt 4 timmar vilket ger en kontrollavgift på 6 400 kr vartannat år i en period på 5 år.

Med den nya timavgiften kommer den preliminära intäkten för livsmedelskontrollen (för årliga planerade kontroller, för registrering av nya verksamheter, för första kontroller för nya verksamheter samt för uppföljande kontroller) att vara cirka 3 miljoner kronor (år 2024).

Beviljade medel från miljö- och stadsbyggnadsnämnden planeras att motsvara cirka 30 % år 2024 av livsmedelskontrollens budget.

Konsekvenser för barn

Det här beslutet innebär inga konsekvenser för barn.

Bilagor

1. Taxa för provning och kontroll inom livsmedels- och foderområdena
2. Ändringar i respektive bestämmelse i bilaga 1

Charlotte Persson
Tf chef Miljötillsynsenheten
Miljötillsynsenheten

Emma Rosengren
Gruppchef LivsAlkT
Miljötillsynsenheten